

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. An detur Regressus Demonstrativus, ubi etiam de Propositione per se nota?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

municat, & consequenter erit perfectior; Ergo similiter quando conclusio habet duas premissas aeq; perfectas tanquam causas, ipsa erit notior, cum utraq; suam ei communicet notitiam. R. concedo ant. & negando consequentiam, quia licet sint causa naturales, ex hinc tamen non sequitur, quod effectus sit aeq; perfectus, quia intellectus est causa naturalis intellectio- nis, & tamen intellectio non est tam perfecta sicut est intellectus. Et licet habeat premissas pro causis, quae duae sunt, non sequitur; ergo effectus est perfectior sua causa, maxime si erit causa totalis, cuius ratio assignabitur in Physica. Adde quod premissae sint aequivocae causa respectu conclusionis, quae nunquam producit effectum aequalem sibi in perfectione.

Instatur. Conclusio deducta ex duobus principiis revelatis, est aeq; certa, ac sunt ipsa principia; ergo non semper principia & premissae excedunt conclusionem in perfectione; probatur ant. quia illa conclusio est aeq; de fide, ac principia. R. negando consequens, & probationem ejus, quia talis conclusio ex principiis deducta qua deducta, non est aeq; de fide ac premissae, nec sic credenda sicut sunt credenda principia.

Urgetur. Conclusio illa deducta est aeq; revelata ac principia; ergo est aeq; de fide ac principia: probatur ant. quia qui immediate revelat duo principia, revelat etiam conclusionem illorum, ergo. R. negando ant. cum sua probatione. Ratio est: Quia causa conclusionis non sunt sola principia, seu premissae, sed etiam forma syllogistica, adeoq; ut conclusio sit de fide, & aeq; revelata, deberent non solum premissae, sed etiam forma syllogistica esse revelata, nondum autem compertum est, quod forma syllogistica sit revelata, adeoq; non est dicendum, quod qua conclusio sit de fide. Plura redibunt in Theologia.

QUAESTIO V.

An datur Regressus demonstrativus, ubi etiam de propositione per se nota.

Regressus demonstrativus nihil aliud est: quam processus, in quo processu illud, quod fuit demonstratum in una demonstratione, sumitur pro principio ad probandam aliquam ex premissis, ex quibus ipsummet fuit demonstratum, ut si quis postquam demonstravit omnem hominem esse rationalem, quia omnis homo est risibilis, postea vellet demonstrare omnem hominem esse risibilem, quia omnis homo est rationalis, talem regressum negabant aliqui, alii tanquam rem inutilem rejicebant. Contra quos

Dico: Datur regressus demonstrativus, estq; scientia utilis. Ita Faber, Matrius, Pontius &c. Connimb. & plures alii.

Probatur prima pars: Ibi est regressus, ubi per demonstratam conclusionem iterum demonstratur premissa, per quam fuit ipsa conclusio demonstrata, sed tales demonstrationes dantur; ergo datur regressus de-

monstrativus. Probatur mi. hoc Syllogismo & exemplo: Omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale; ergo omnis homo est risibilis, ubi per rationalitatem de homine ostenditur risibilitas, & potest iterum accipi risibilitas, quae in conclusione est demonstrata pro medio, & per eam de homine demonstrare rationalitatem sic, verbi gratia, sumendo conclusionem illam pro prima premissa, Omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis; ergo omnis homo est rationalis, ubi patet, quod per conclusionem ante demonstratam demonstratur premissa per quam conclusio demonstratur antea; ergo datur talis regressus.

Probatur etiam secunda pars

Conclus. Quia haec via ab effectu ad causam est nobis congenita a natura, ut ait Arist. 1. Phys. I. & 1. Met. cap. 1. & non nisi per hanc viam ex notioribus nobis fuerunt adinventae scientiae, quare si deinde non liceret reverti a causa ad effectum, nullae vel paucissimae darentur scientiae propter quid. Sed

Dices: Contra primam partem Conclus. Praemissae demonstrationis primae sunt notae evidentem, & certitudinaliter intellectui ante secundam demonstrationem; ergo superflue demonstratur per secundum; probatur ant. quia sunt notiores, quam conclusio demonstrata; ergo conclusio demonstrata non potest esse principium ad demonstrandam ullam ex ipsis: Probatur conseq. Quia ut esset principium, deberet esse notius, & consequenter notius, & ignotius simul, quod est inconveniens. R. cum Pontio dist. consequens, ut demonstrata concedo, ut cognita alio modo, quam per illam premissam, quam demonstrat, nego consequentiam, & concessa ejus probatione dist. ultimum consequens, esset notius & ignotius secundum diversas cognitiones, concedo, secundum cognitiones ejusdem rationis, nego consequentiam. Praemissae ergo primae demonstrationis essent notiores conclusionem, quatenus conclusio non cognoscitur, nisi per illas, quatenus vero cognosceretur aliunde & propter eam sic cognitam, cognoscerentur premissae, esset notior premissis. Sed

Quaeres: An in omnibus modis trium figurarum possit admitti regressus demonstrativus? R. negative, sed solummodo in *Barbara*, & cum termini sunt convertibiles, tunc dantur tales regressus demonstrativi, alii non, & praesertim in *Ferio* nulla premissa potest circulariter demonstrari, nam major, quia universalis non inferitur ex particulari, nec minor etiam potest inferri, quia affirmativa non inferitur ex negativa, similiter discurrendum de aliis.

Quaeres 2. In quo regressus demonstrativus differat a circulo vitioso? R. quod in hoc, quia in Circulo unum ex alio semper eodem modo inferitur, in regressu vero demonstrativo non sic, nam una demonstratio est necessaria propter quid, & altera quia.

Circa quid ad secundam tituli partem spectat eam breviter epyediam, quia ejus exacta discussio ad primum sententiarum pertinet, in quo

III.

IV. Non potest fieri in omnibus modis.

V. Differentia ejus a circulo vitioso.

VI. Explicatur propositio per se nota.

quo quaritur, an hæc propositio DEUS est, sit per se nota? Propositio igitur per se nota definitur à Scoto sic: *Propositio per se nota est illa, quæ ex terminis propriis, qui sunt aliquid ejus, ut sunt ejus, habet evidentem veritatem*, talis propositio est hæc: Idem non potest simul esse, & non esse, item totum est majus sua parte. Ad propositionem autem per se notam tres requiruntur conditiones. Prima est, quod circa propositionem per se notam impossibile sit mentiri, id est errare, nam cum ex terminis sit nota, non potest aliquis circa illam errare. Secunda, quod propositio per se nota non sit demonstrabilis, & licet quandoq; demonstretur, hoc tamen non petat ex natura sua. Tertia, quod ex terminis sit nota, qui termini debent distinctè concipi & ob hanc causam hæc propositio DEUS est, viatoribus non est per se nota, quia illi termini non distinctè à viatoribus concipiuntur, Varro Propositionem per se notam divisit in per se notam actu, & per se noscibilem, sed malè, quia non requiritur ad propositionem per se notam, ut actu cognoscatur, sed solum ut sit cognoscibilis: Malè etiam D. Thomas divisit propositionem per se notam ex natura sua, quæ non est per se nota nobis, & illam quæ ex natura sua est per se nota, & nota nobis, nam omnis propositio per se nota, cujus termini distinctè concipiuntur, est nota ex natura sua & nota nobis: Malè deniq; Thomista dicunt propositionem per se notam, aliam esse per se notam sapientibus, aliam per se notam minus sapientibus, quia de ratione propositionis per se nota est, ut sit nota omnibus distinctè terminos talis propositionis concipientibus, sed hæc pro nunc sufficiant de propositione per se nota.

Quares, Quid sit certitudo & evidentia? B. certitudinem esse firmam adhesionem intellectus alicui propositioni, ita ut excludat omnem formidinem de opposito. Evidentia est quasi videntia, seu visio objecti, est adhesionem intellectus alicui propositioni, quæ non modò dubitationem & formidinem excludit, verum etiam habet adjunctam claritatem, quæ intellectum determinat ad assentiendum. Hinc patet utriusq; distinctio, nam certitudo in actibus fidei reperitur summè certis, non tamen sunt evidentes, sed obscuri. Utraq; est triplex: Videlicet moralis, Physica, & Metaphysica; Moralitatis est illa, quæ licet Physicè possit admittere formidinem de opposito, prudenter tamen haberi non potest, quia non sine temeritate oppositum judicaretur, verbi gratiâ, affirmant jure merito sex octo prudentes regulares, & probatæ vitæ viri se vidisse aliquam rem, illam faciunt moralitèr certam, & evidentè, quia sine temeritate judicari non potest, illos homines ad pejurandum convenisse. Physica est illa, vi cujus objectum ita proponitur, ut naturalitèr non possit non ita se habere, licet supernaturalitèr alio modo contingere non repugnet, hujusmodi est actus, quo ego judico substantiam existere, quia video accidentia, quæ sine subiecto naturalitèr conservari nequeunt, licet supernaturalitèr absq; illis existere valeant. Metaphysica est illa, quæ objectum ita concludit, ut de potentia absoluta DEI non possit alitèr se habere, ac per cognitionem representantur; hujusmodi habent hæc principia evidentiam: Omne totum est majus sua parte, & quodlibet est, vel non est, & omnes illæ propositiones, quæ ex istis principiis desumuntur.

VII. *Explicatur certitudo & evidentia.*

DISPUTATIO V. DE EFFECTU DEMONSTRATIONIS.

Disputatione precedenti egi de demonstratione secundum se, nunc agam de ejus effectu, qui est scientia, nam Aristoteles dixit, eam esse orationem facientem scire. Scientia autem velut effectus demonstrationis, duplex est, habitualis nempe, & actualis, scientia habitualis, nihil aliud est, quam qualitas quadam relicta ex frequentibus actibus scientia actualis, faciliatans intellectum ad alios similes actus sequentes, & inest, licet actu aliquis non syllogizet; actualis vero est ipsa cognitio, quæ aliquid actu scitur, & nunquam inest intellectum, nisi actu syllogizanti. Sit igitur

QUÆSTIO I.

Quid sit Scientia habitualis?

I. **Experientia** constat, in quolibet ex frequenti exercitio quorundam actuum inveniri quandam facilitatem, & promptitudinem ad similes actus iterum eliciendos, quæ facilitas à Philosophis habitus appellatur. De quo quaeritur hic, an in nobis ex scientia actualis actibus aliquis detur, & quid sit? ad quod

II. **DICO I.** Datur in nobis scientia habitualis naturalis, qui habitus nihil aliud sunt, quam quedam qualitates de prima specie qualitatuum difficulter mobiles, disponentes subjectum non ad simpliciter, sed ad

facilitèr, & promptè, delectabiliterq; operandum ex frequentatione actuum acquisita in potentis anima. Hæc est communis & Scoti 4. d. 6. q. 1. quod autem sit qualitas patet, quia cum sit aliquo modo activa, non potest ad aliud accidentis generis reduci: &

Probatur Conclusio quoad primam partem: Experientiâ etenim videmus homines usu acquirere facilitatem quandam agendi, quam prius non habebant; ergò aliquam formam de novo habent. Et quoad reliquas partes etiam patet, & clarius in Antimasticis ubi ex professo agam de habitibus. Sed in Contra. Arguitur